

ცნობის უპირისპირი

სურათებიანი დამატება

დამატების № 322.

კვირა, 5 ივნისი 1905 წ.

მკითხველის № 2837.

მკითხველი

ამაღორე მოთხრობა, თხზულება კაიო ხანჯიხა.

(ოცაკი ტრეპაროზი)

II *)

ბრძოლის ველზე.

მინდორი და ხეობა მწვერვალნი ტყეში თოვლით იყო დაფარული. ჰაერში თოვლის თეთრი ნაფლურები დატრიალებდნენ. გორაკს გადაღმა გაყინულ ნაპირებს შუა ხევი ჩამოიხრჩვარებდა. იქ იდგა ბებერი ქლიავი. ამ ქლიავის ხეს უკვე ყვავილი გამოერო, მაგრამ ყვავილიც და ტრეტოც თოვლით იყვნენ დაფარულნი.

ვინ იყო ის, ვინც შეზბლდა ეს სიღამაზე? ერთს ტრეტზე ჩამოკიდებული იყო სამი თავი კაცისა. ერთის მთავანიდან ჯერ კიდევ სწევდა სისხლი. ხერხები პირიპირად მთავად გასისხლიანებული ცუდი ხევი იყო ტრეტებს შუა მიყვებულნი. მწიწკი ახალგაზრდა მყოფარი იჯდა. სამი პირი ჯავშანი რამდენსამე ადგილას ჰქონდა გახრტილი და ჯავშნის ნაფლურები აქა-იქ ეკიდა. იმის ჯავშანს წინიდან სისხლის მუხებები ემჩნია. თმა გაბურღული ჰქონდა; მთელს შუბლზე, მარცხენა თვალამდე კრილობა ეტყობოდა, ტუჩს ქვემოთაც კარგა ღრმა კრილობა ეტყობოდა. ტუჩები გალურჯებოდა, თვალები გაწითებული ჰქონდა, სახე გადაფითებული.

დაქროლს მუქ-მუქად თოვლი მიჰქონდა პირთან და ჰქენესოდა, მერე დაეხრებოდა ნაპირს, სტეხავდა კიდებე ყინულს და წყალში ავირებოდა თავის სახეს. წყლით იბანდა კრილობას და, მწარედ შეკენსარი, იქით-აქით იყურებოდა.

მარცხენა ხელით თოვლზე დაყრდნობილი ზეზე წამოწევას ცდილობდა. ამ დროს თავის ახლოს ახალ მტერს შეხედა. მოსულმა საჩქაროდ შუბი ჰკრა მარჯვენა თქოში და ისე ღრმად ჩაურქო, რომ შუბის წვერი ძვალს მოედო.

მყოფარი ჰქენესოდა. შესანიშნავ მკედლის იოშნორის გატეხილი მახვილი ამოიძრო და ერთის დაკრით შუბი შუაზე გაჰყვია. მტერი ფეხზე წეღარ იდგა. მყოფარმა, მოლოდინ ახლა შეხვედნად იტყო: ეს ჯაჩის-კაცი იყო, პატარა ჯავშან ჩაცმული.

ჯარის კაცმა ხელი გაუშვა შუბის ტარს და მახვილი ამოიწოდა. შალა ჰაერში იქნევდა. თიბის სურს მტერი შუა გასწყვიტოსო. ახალგაზრდა გმირმა შეჰყვია: „თავბედა მინაე!“, მაგრამ იმან პასუხი არ გასცა. მოქმედი ხმალი გაუტყდა. გმირმა რამდენიმე ნაბიჯი გადასდგა და თქოვლიან ამოღებული შუბი პირდაპირ გულში ჩასცა მოპირდაპირი...

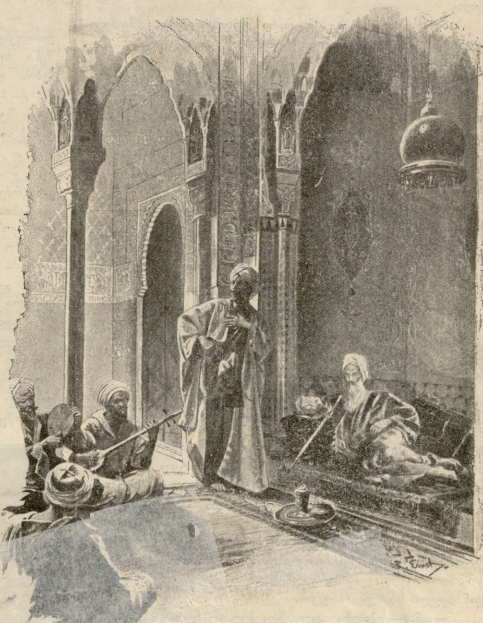
ჯარის-კაცი ვადატა და მორიდ მოუქნია მახვილი. მენ ძლიან ბეჭის მკედელს! — შესხია ახალგაზრდა მებრძოლმა, თუმცა ტკივილისგან ძლიერ-და იდგა ფეხზე. ნახევრად წამოშვლილი თავს არიდებდა მტერს. იბრძოდნენ რამდენსამე ხანს. ვეფხე ვეფხვადღე დარჩა, ბოლო-კი იყო.

იბა*, № 321.

მტერი მარცხენა მხარეში დიკრა და უკან გაღიზიქა. მაშინ გმირმა მორიდ დაჰკრა და თავი გაავლებინა. ღონე მიღილი გამარჯვებული გმირი მიწაზე დაეცა.

და აი, კიდევ შეესმა ცხრის ფეხის ხმა. მოყვარე მოღის თუ მტერი? თუ მოყვარე, მაშინ ეს შეუღლებილი გაიფარტარეს მუცელს და სთხოვეს, რომ იმან თავი გაავლებინოს. სულ ერთი, მიინც ვეღარ იტოვებდნენ. მაგრამ თუ მტერია, მაშინ რაღა ჰქნას? თუმცა ძლიან უკრის სიარული, მაგრამ მტერს მიინც წინ მიეგებება და ეცდებოდა იმის სიკვდილით სახელი მოიპოვოს. ვინც უნდა იყოს, ეს ყველას მზად დაუხვდება. სისხლიან მახვილს თოვლზე სწმინდადს და ეწოდებდა.

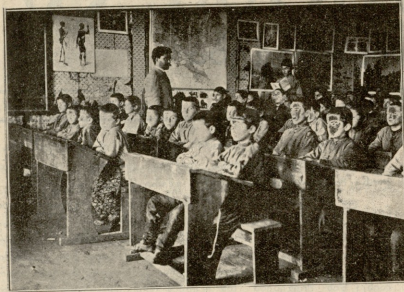
მოუახლოვდა მხედარი მუქ ლურჯის ფერ ჯავშან ჩაცმული. მუხარადი ავალთან ჩამოფატოდა; საშუბლესთან მუხარადზე რომის თავი და ოქროს მოქმედილი მოყვებული ხმალი ჰქონდა გამოსხული. მარცხენა ხელში მხედარს შუბი ეჭირა, გვერდზე ჩაუარა, თითქო ევრაფგრა ჰხედავსო.

აღმოსავლეთის ცხოვრებანი

*) ვინაშე მტერი ზარკირი, ან სუპრე-საპაკო თავის მკვლელობა. ამის ურთივე ბოლოში მყოფარი, რათა მტერს ხელში არ ჩაგარდნენ, ამას ურთივე ატრეფ სხელშიყო დანაშაული, ვითარცა საპაკო სახელს. უმეტესად ხარკირი ურთივეს დროში ღიღის ამით ლებოდა, ბევრ მოწმეთა თანდასწრებით, აქრის წაითხვის შემდეგ და სხვ. თავის მკვლელობის დროს მკვლელობის დანას ჩაიკობდა მუცელს და ქვეშადა ზემოდ აიფარტარდა. უკან ედგა მყოფარი, რომელსაც ხელში მახვილი ეჭირა. იგი მსურავლად მიუტრებოდა და ხელად გაავლებინებდა თავს, რომ ამით შეეპოვებინა იმისი ტანჯვა.

სურათებიანი სამეზროლოს სტოპრამებიანი

სოფ. მუხური. — ორ-კლასიანი სსწავლებელი

ახალგაზრდა მეომარმა მიიძახა:

— აქ მატყუარა კომპოზი მორიხანდა. თუმცა ცოტად დაკრილი ვარ, ვეკაცობა კიდევ არ დამიყარავს. და თუ თქვენცა ვაქვეთ ცოტა მიიძე გამებედვობა, მიიდა გებრძოლოთ.

ამ ხმის ვგონებზე მხედარი შემოტრიალდა, შეაჩერა ცხენი და სახეში ჩაახედა დაკრილის.

— ეს შენა ხარ, კომპოზი?

კომპოზი უნდობლად შეხებდა მხედარს და უთხრა:

— დიხ, მე კომპოზი მორიხანდ ვარ, თქვენცა ვინდა ხარო?

მხედარმა აჩვენა პატარა წითელი ბიძალი, რომელზედაც თეთი პატრონის სახელი იყო ამოკერილი: ტოიამა საკონოზუტე ტუქშიდე.

კომპოზი მწუხარედ წამოიძახა:

— ეს შენა ხარ, ბიძა?

— კომპოზი, დიდიხანა არ მიწახეხარ, — ნაღვლიანად მიუღო მხედარმა და ცხენიდან გადმოხტა; ცხენს ადვირი დაუტკირა და მისწულიან მივიდა.

კომპოზი ზრდილობიანად დაუკრა თავი.

— გასურებთ მედმითეობას.

— აგრეთვე შენ. უბასუხა ბიძამ და უბულ შეჭმუხენით დახედა მორიხანს. — დაკრილი ხარ? ფერსა და სუნთქვებზე გეტყუბა, რომ მიიძედა ხარ დაკრილი.

ომის დროს მამა შეიღსა სტოპებს, შეილი მამას. ადამიანის გულს გამებედვობა. ომის დროს არ შეიძლება ყური მიუგდო აღერისან სიტყვებს ანა და შენ თითონ წარმოსთქვი იგი. სისხლს უნდა სეამდე, კრილობიდან გადმომინარს. წინამძღოლისგან თანაგრძობით ნათქვამი სიტყვა არსადღეს არ შეგებარაღებს მტრის სიტყვს. როდესაც მეომარი მტრისა პხედას, ჰკლავს ამ მტერს, ანა და თვითონ იკლავს თავს.

ასეთი ძნელს წამში ნახა თავიცი ბიძა ახალგაზრდა მეომარმა. ბიძისგან ნათქვამი სიტყვები ტბილად ესმოდა იმის ყურს. კომპოზის თვალთვან ცრული ვაღმოსიდა და ჯავშანზე განდნთხული სისხლი ჩარეცხა.

— დიხ — უბასუხა ახალგაზრდა მეომარმა, მაგრამ მეორედ სიტყვის გამოთქმა ვეღარ შესძლო.

თავი ჩაღუნა.

ბიძამისმა ამოიღო თავის საღოსტაქრო ყუთიდან კრილობის წამალი, ენით დასველა, თითზე დაიღო და უთხრა:

— ამა, კომპოზი, აი წამალი, ასწიე თავი.

მორიხანდ მადლობით მიიბრუნა პირი ბიძისკენ. ბიძამაც ხელით დაუტკირა ნიკაპი, კრილობაზე წამალი დაადო და უთხრა:

— ო, რა დიდი კრილობაა! ძალიანა გტყვი? იქნება ისრისგანაც ხარ დაკოლილი?

— ჰო, — უბასუხა კომპოზი, — მიტყენა ხელსა და მარჯვენა თქომი... კიდევ წელსა და მკერდში.

— მაშ, ტყვია არ მოგხვედრიო? — ჰკითხა ბიძამ.

— სახედნიეროდ, არა.

— ბაგე ვითრის.

ახალგაზრდა კაცმა მკედარი ჯარის კაცი დაწახედა და უთხრა:

— ამ ყმაწვილობა უეტრად თქომი დამპრა შებით.

— როგორ, აი, ამა? და შენც მოკალი? — შენიშნა ბიძამა და სახეზე ოდნევა დიმიობა გადაურბინა, თითქო უნდოდა შეეკო მისწულის ვეკაცობა.

— დიხ, მე გავგებდბინე თავი, — ლიმილითა სთქვა მორიხანდ.

ბიძამ მოუწონა და თიიდან თოვლის ნაფლერთები მოაშორა. დაკვირებით მიიჩერდა ახალგაზრდა მეომარის ვაღვთირებულ სახეს, როგორღაც უნებურად ვანზე მიბრუნდა და ჩუმად ცრემლები მოიწმინდა.

უეტრად მოისმა თოვის ვრიალი. ამას ზედ მოჰყვა ვაერთიანებული სროლა. მორიხანდ თავი ასწია და იქით გაიხედა, სიღნავს კი ხმა მოისმოდა, მერე ბიძას მიაპყრო თვალი. — მოულოდნელად ვნახეთ აქ; ეს სიკვდილის წინ სიხარულია.

— სიკვდილის წინ? — ჰკითხა მოხუცმა.

— დიხ, მიიდა ბრძოლის ველზე დავბრუნდე, რომ სიკვდილი მოვიგებო.

— ეს კარგია, რომ ვამებდევი ხარ, მაგრამ შენი ჯარი დამარცხებულია. გესმის? გამარჯვების ხმა ჩვენ მხარესაა. შენი სურვილი, რომ დაბრუნდე და ბრძოლა განაგრძო, კების ღირსია, მაგრამ ამაოა. შენ შეგვიძლია მტერს მიუხეტე და მედრად ებრძოლა, მაგრამ გამარჯვების მოპოვება-კი შენს ხელთ არ არის. ამას უგუნური მსხვერპლი ეწოდება! გარდა ამისა, დაკრილი ხარ და სულ უზარალო საღდათსაც კი შეუძლიან შენი მოკვლა. დღეს კი არა თავებდეს ის ომი. მორიხანდ კრილობა, ახალი ძალი მოიკრიბე და მერე ვანავრებ. თავის შევირვას ყოველთვის მოასწრებ. ახლა წამოდი ჩემთან და ჩვენ მოვავნე კრილობის მოტყენა. თანახმა ხარ, კომპოზი?

კომპოზი მწუხარედ მიუგო:

— მე არ უნდა დაგაჯეროთ თქვენ. ამბობენ, თუ კაცი ისეთი ადვილის არ მოკვდა, სადაც უნდა მოჰკვდეს, ეს სირცხვილი სიკვდილზე უარსიყო.

ბედმა გვიმუხუთა; დამარცხდით, მე, დაკრილი, ბრძოლის ველზე არა ვგდვიარ, ამიტომ მტერმაცა და მოყვარებმაც მხლდალ უნდა ჩამოვალის. ნუ თუ გავებდევი და გამოგყვებით, რომ მოიჩრებ; თქვენ მეგობრული რჩევა მომეცით, მაგრამ ეს-ლა სხვა დროა, ესლა ომია. ვნა ეს ვთქმის ერთგულს, სახეილი მწყურვალს მეომარს? მე, კომპოზი, ის განებვიტებული

სოფ. მუხური — მკერდი ქალგა.

კაცი არა ვარ, ვინც თავის სიტყვებს უფრთხილდება. თქვენ ხუმრობთ, ბიძა, თქვენ, კეთილი მეგობარი განსვენებულის მამი

ბიძამ შუბი გადავდო და ხმა მაღლა მორთო ტირილი. ამ დროს განმავლობაში ბძიოლის ვეღზე ყველაფერი მიწყნარდა; უფერად ხელახლა გიხსმა გამარჯვების ხმა, ცხთამდე მიღწეული ლაღადისი.

— ო, ზეცავ! — ჩაიჩოქა კოშირომ და წამოიძახა. ხელი წაავლო თავის მახვილს, უნღოდა ყელში გაეყარა.

ბიძამ ხელი დაუჭირა და უთხრა:
— ნუ ჩქარობ! — და ამ სიტყვით მახვილი წაართვა.

ბიძისთან მოიბინა ჯარის კაცმა და დაიჩოქა თავის ბატონის წინ.

— დღი გამარჯვებამ! მტერი გვაქცეთ! ვაშ! ჯარის კაცმა გადახვედა თავდხრილ კოშიროს.

— ბატონო კოშირო, რამდენი ხანია არ მინახავხარ.

კოშირომ ძლივ ასწია თავი და უთხრა:
— შენა ხარ, შინროკუ?

— დაახ.— მიუგო ჯარის კაცმა.— ძალიანა ხარ და ძირილი?

ჯარის კაცი მიუბრუნდა თავის ბატონს და როცა შინიშნა სტიროდა, თითონაც შეწუხდა. კოშიროს ბიძამ რამდენიმე სიტყვა წასწურულა ჯარისკაცს.

შინროკუმ თავი დაუქნია და დაქრილთან მივილა.

— ბატონო კოშირო, მე გავცევივით.

— ახლა ჩემსა უნდა წახვიდე, უთხრა ბიძამ კოშიროს. მორიხანე ისე სუსტად იყო, რომ უარის თქმა აღარ შეეძლო. მხრებზე შეაჯდა ჯარის კაცს და მწუხარედ უთხრა ბიძას.

— შვილობით, ძიავ!
ბიძამ მხოლოდ თავი დაუქნია, ამასთანავე ხსლდათს მიუბრუნდა და უთხრა:

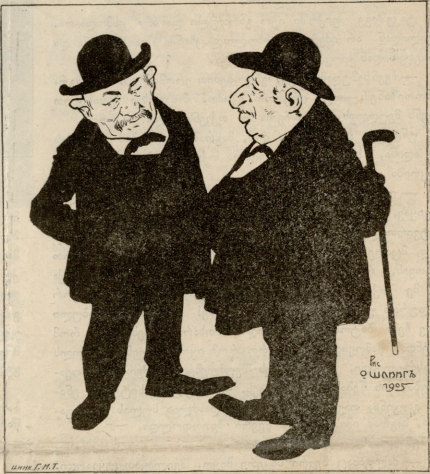
— შინროკუ, ფრთხილად იყავ, იი!

— კარგი! მიუგო ჯარის კაცმა.
ასე განშორდნენ ერთმანეთს ბიძა-შინწული.

დახოცილ ჯარისკაცთა გემები მიწაზე ეყარა. ხეებზე აღმანითა თავები ეკიდა. წყლის პირად ამოსული ლელწამი შრიალბდა, და იმის ფოთლებიდან თოვლი მოცივოდა. ჩალიმ-კალიმიდან ორი ყანა აფრინდა, ცისაკენ გაინავარდა!

განდგეგლი.

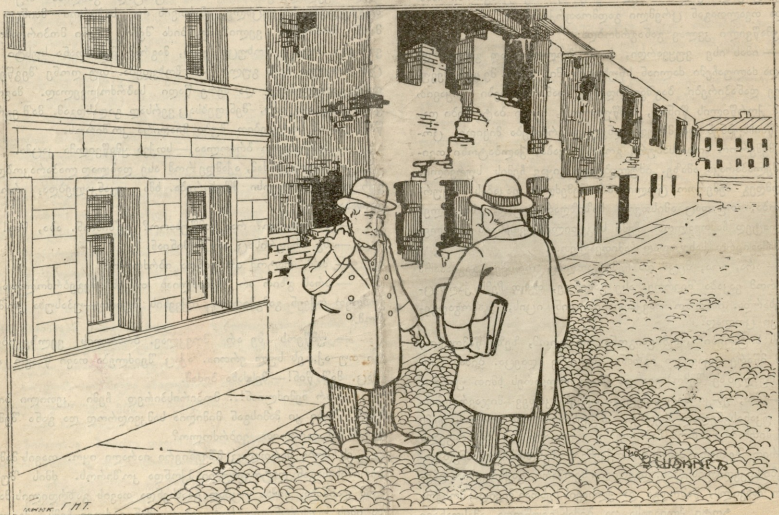
(დასხარული იქნება)

ს. ა. ალიოვი

წ. ალიოვი 1925

— შარქარ, ანარ ჩვენსა კავიფვამ რა სარეგბლობა მოგვიტანა? ანწუმიან ვარ ჩავიდექს!..
— ვა გენებობდა, ჩვენწე დაგვარგავთ შექთა. ვაჭრობა ხომ არ ეფო, ახლა ვეწმიდების „პროტესტიმგ“ შედ დატუდა. ახლა გავორტრების შეკო ანა დაკურწამთა რა.

წ. ალიოვი 25

— გასკვირეულია, სწორეთ როგორ ვხერხებენ ისეთი სხსლეის დატრავებს, რომელსწეგ ბანკადამ არავენ ყიადულო? რე-მესმე ვედიანდწე ინტრეკვ? ამაოტენ, ერთს ხუთი სიადიდას სხსლი დაკვარეგება ბანკამ...
— კე „კომერტივლი“ სიადუღლივბა გხსავთ!..
გვადქორ-გამომეწეული ბ